Mason Kimdir; Kim Masondur?



Murat Özgen Ayfer

2011

[Bu yazı özgün olarak 2011 yılında kaleme alınmış. 2021 yılında, gözden geçirilerek yenilendi.]

Bu çalışmanın amacı, “mason” olarak anılan, “mason” olduğu söylenen ya da kendisini öyle nitelendiren, öyle tanıtan bir kişinin gerçekten de mason sayılıp sayılamayacağını, her mason denilen ya da mason olduğunu söyleyen bir kişi aslında öyle sayılamazsa, nasıl birinin mason olarak nitelendirilebileceğini gözden geçirmek…

Konu, daha başlangıçtan paradoksa giriyor.

Bir yandan gerçekten mason olduğu söylenebilecek bir kişiden söz ediyoruz, diğer yandan açıkça mason sıfatı taşıyan ya da kendisine mason diyen ama aslında mason sayılamayan bir kişiden…

Tanım

Masonik yazı ve kitapları bulunan, birçok kişinin "çok değerli bir mason" olduğunu söylediği Selami Işındağ, yazılarında iki ayrı kavram kullanmış: Biri "mason" diğeri **"gerçek mason"**…

Bu kavramlara tersinden bakarsak şunu anlıyoruz: Bir yanda masonlar var "gerçekten öyle olan", diğer yanda da yine masonlar var ama "gerçekten öyle olmayan" yani "uyduruk"…

Kimi masonlar, bunun üzerine alınganlık gösterebilir hatta incinebilir.

O zaman dönüp kendilerine bakmaları gerek, gocunacak bir durumları olup olmadığına…

Gocunma yoksa sorun yok.



Bir masona "gerçek mason" demek, beri yanda "gerçek olmayan masonlar" bulunduğu düşüncesiyle onu bir bakıma onurlandırmaktır hiç kuşkusuz… Fakat işte birine öyle deyip de bir diğerine denilmezse?...

Hem nasıl olur da o bir diğerine "uyduruk mason" denilebilir?... Bu açıkça bir aşağılama, en azından ayırımcılık sayılmaz mı? Böyle diyenin buna ne hakkı var?

Üstelik bunu diyenler de masonlar, başkaları değil. Böyle yapmak bir masona yakışır mı?

Böyle yapan da kendisini o "uyduruk masonlar"dan ya da "mason" sıfatı taşımakla birlikte "mason olamamışlar"dan sayıyorsa, o başka!

Yoksa, -masonlar açısından pek hoşnutsuz olsa bile- aslında işin doğrusu bu mu?

Öyle ya, doğrular ve gerçekler hep hoş ve güzel olmayabiliyor.

Masonların yapmış olduğu öyle işler var ki… [Bunun için **"Mason Töresine Aykırı Tutum ve Eylemlerden Örnekler"** başlıklı yazıyı okuyabilirsiniz.

Dernek

Bir mason derneği nasıl tanımlanabilir?

Şöyle diyelim: Üyeleri "mason" olarak anılan bir topluluğun, bulunduğu ülkenin yasaları uyarınca oluşturduğu resmî nitelikli kuruluş…

Elbette bu tanım başka türlü de yapılabilir.

Buradaki "resmî" sıfatı, derneğin, yer aldığı ülkede geçerli yasal yöntem uyarınca bir kaydının bulunduğunu vurguluyor.

Birçok ülkede bir mason örgütünün, -örneğin bir büyük locanın- bunun dışında ayrıca bir de "dernek" oluşturması gerekmiyor. Fakat Türkiye gibi birçok ülkede, yerel yasalar ile masonik yöntemler tam bir uyum içinde olamadığından, iç içe olmak üzere bir de yasal dernek bulunması gerekiyor. Başta ABD olmak üzere bazı ülkelerde farklı bir yöntem, bir de "şirket" konusu var; o da ayrı… Şirket çatısı altında derneğin alım-satım ve gelir-gider ile bağlantılı yani malî nitelikli işleri düzenleniyor. Buna karşılık Türkiye'de derneklerin bu gibi işleri "iktisadî işletme" adlı bir örgütlenmeyle çözümleniyor. Bütün bunlar devlet tarafından denetim altında tutuluyor.

Bireysel olarak masonları pek ilgilendirmeyen, sadece yöneticiler için bağlayıcı olan ayrıntıları bir yana bırakıp, şu dernek tanımının uygun olduğunu varsayarak, üyelerine bakalım.

Herhangi bir mason derneğinin üyesi olan bir kişiye "mason" deniyor ama yasal olarak ona "üye" denir. Bu bağlamda kullanılan "mason" sözcüğü, "bir mason derneğinin üyesi" anlamına gelir. Ne türden bir mason derneği olduğu ayrı fasıl…

Derneklerdeki özel üyelik statülerini bir yana bırakırsak, (fahrî üyeler, onursal üyeler gibi) bu anlamlandırmada, bir masonun bir diğerine oranla farklı bir niteliği yoktur. Masonların hepsi eşittir, aynı haklara sahiptir; her birinin dernek üyesi olarak yükümlülüğü de aynıdır.

Böyle olunca, bu çalışmanın başlığı olan "Mason kimdir; kim masondur?" sorusuna yanıt getirilmiş gibi oluyor; salt dernek açısından geçerli bir yanıt…

Kimileri bunu böyle algılayabilir ama kimileri de bu kadarını yeterli göremeyebilir; bunun ayrıntısına girmeyi gerekli bulabilir.

Çünkü bir mason salt dernek statüsü altında, dernek üyesi olarak tanımlanamaz. Dernek üyesi olmanın ötesinde birtakım nitelikleri vardır. Söz verişleri, üstlenimleri vardır. Bu kuruma nasıl girmiştir, orada ne yapıp ne eder, neyi yapmaz ve etmez?... Salt dernekten söz edilince bu konularda hiçbir açıklama yok; bunların hiçbir ortaya konmuş değil.

Şu halde "mason derneği" konusunu da bir yana bırakmak, Masonluğun içrekliğine sokulmak gerek…

Bunun için de önce sözcüğün batı dillerindeki kullanımına bakmak yararlı olabilir.



Beri yanda kamuoyunda “mason” sözcüğünün yarattığı farklı bir algı var ama o bu çalışma bakımından ilgi alanımızın dışında kalır. Hatta Masonluğa girmiş, dolayısıyla mason sıfatını almış fakat sonradan herhangi bir nedenle ayrılmış olan bir kişiye hâlâ mason denip denemeyeceği de bu çalışmanın dışında kalmalı; öyle bir kişi dernek tanımı bakımından artık üye olmadığı için mason sayılmasa bile…

Terminoloji

Bir Batı dilinde “mason” sözcüğünün karşılığının tanımına bakarsak, ara sıra dilimizdeki anlamda kullanılışıyla da karşılaşabiliriz ama bu bir kısaltma ya da basitleştirmedir. Asıl tanımı “duvar işleyen kişi” (bu meslek ya da zanaatı edinmiş ve uygulayan) tarzındadır.



“Masonluk” sözcüğünün karşılığı da “taş, tuğla gibi öğelerle işlenmiş bir duvar ya da öyle bir yapı” veya bu işin sürekli yapılışı yani uygulanan meslek ya da zanaat anlamındadır. Geçmişte bunun “bir mimarî yapıt’ anlamında kullanılmış olduğunu, böylece şimdi “Operatif Masonluk” diye adlandırılan geleneksel bina yapımcılığı ile özdeşleştirildiğini de görebiliriz.

Fakat Türkçede mason ile Masonluk hiçbir zaman bu anlama gelmek üzere kullanılmamıştır. Biz, taş ya da tuğla işleyen kimseye “mason”, yaptığı işe de “masonluk” demeyiz.

Bizim kullandığımız anlamdaki terimlerin batı dillerindeki karşılıklarının başına genellikle "özgür" (hür) anlamında bir ek sıfat eklenmiştir.

Dilimizde "özgür mason" diye bir terimin kullanımı pek yok. Gerçi bu tamlama, dil bilgisi bakımından geçerlidir; "özgür olan bir mason" anlamındadır ama pek kullanılmaz. Böyle olunca, bir de *"özgür olmayan mason"* var demektir. Türkiye'deki üç büyük locadan biri olan Özgür Masonlar Büyük Locası'nın bir üyesi anlamına gelmek üzere de kullanılmaz.

Ancak yurdumuzda "hürmason" ve "Hürmasonluk" terimlerinin kullanımı söz konusudur. Bu kullanımdaki "hür" bir sıfat değildir; terimlerin parçasıdır. Bu nedenle de genellikle bitişik yazılır. Türk dili kuralları ile uyuşmazlığı söylenebilirse de bu doğru sayılmayabilir; Masonluğa özgü terminolojinin gereğidir. İngilizce terimlerin (Freemason, Freemasonry) tam karşılıkları olarak ve sadece yurdumuzdaki büyük localardan biri olan Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası tarafından kullanılmaktadır.

Böylece taş ya da tuğladan örme bir yapı ve işçiliği anlamında olabilen "mason" ile "Masonluk" terimlerinden ayrılıp belirginleşmiş olmaktadır ama bu sözcüklerin başında "hür" olmadan kullanımları da geçerli ve yaygındır.

▲ ▲ ▲

Eskiden ülkemizde Fransızcadan dönüştürme "franmason" ile "Franmasonluk" terimleri kullanılmış. Bunların yanlış ya da yozlaştırılmışı, "farmason" ve "Farmasonluk" terimleri de var ama özellikle bunlardan ikincisinin daha çok Masonluğa karşıt (antimasonik) eğilimde olanların yazılarında rastlanır; masonlarca kullanımı pek ender...

Bir de az önce geçmiş olduğu üzere "kabul edilmiş" diye bir sıfat görüyoruz. (Bu da kimi yerde bitişik yazılıyor.) Büyük locaların adları bakımından bir yanda Özgür Masonlar Büyük Locası, diğer yanda Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası var; adı *"Hürmasonlar Büyük Locası"* olan bir kuruluş yok.

Aslında "Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar" terimi de başlı başına bir kalıp. İngilizcedeki "Free and Accepted Masons" teriminin dilimize çevirisi.



Burada bu kalıbın kullanım gerekçesine girmeyelim. Bu açıklama, Masonluğun tarihinde kısa bir inceleme gezisi yapmayı gerektirir. Oysa bizim konumuz bir masonun niteliği…

Ancak şunu belirtmeden geçmeyelim: Tarihin bir döneminde "kabul edilmiş masonlar" vardı; onlar şimdi yok ama kendilerine "hür ve kabul edilmiş masonlar" diyenler var. Bu deyiş de sadece Anglosakson Masonluğu topluluğundaki bazı büyük locaların adlarının kapsamında geçiyor; kişisel olarak masonlardan söz ederken kullanılmıyor. Tekil olarak bir kişiyi değil, **çoğul** olarak bir topluluğu ya da bir kurumun (derneğin) üyelerini niteliyor.

Unvan mı, Nitelik mi?

Mason sözcüğü sadece bir genel unvandır, tıpkı bir meslek elemanının o mesleğe özgü olarak taşıdığı unvan gibi… Bir kişinin nitelik bakımından da "mason" olduğunu, değilse bile öyle olmayı kafasına koyup içine sindirmiş bulunduğunu, tutum ve davranışlarının da buna uygunluğunu göstermez; aynı herhangi bir meslek elemanı gibi…

Örneğin tıp fakültesini bitiren herkes "doktor" unvanını alır; mühendislik öğrenimi görmüş olanlara "mühendis" denir ama bunlar gerçekten de doktor ya da mühendis olduklarını göstermez; okulu bitirmiş, diplomayı almış bulunmak gerçekten öyle olabilmeye yetmez. Mesleklerini ne denli bildikleri, uygulamada gereğini ne denli yapabildikleri sorgulanabilir.

Bir üniversite ya da yüksekokuldan mezun olup da böyle bir meslek unvanını edinmiş gençlerin çoğu, unvanıyla birlikte o mesleği çok iyi bildiğini sanır. Bu başlangıçta böyledir ama gerçek yaşama atılınca bu bakımdan kısa süre içinde düş kırıklığına uğrar, yeterince bilgisi olmadığını, okulda öğrendiklerinin pratikte pek bir işe yaramayıp üzerine çok şey eklemek gerektiğini fark eder. Bundan ötürü çok üzülen, üniversitede boşuna zaman harcamış bulunduğunu düşünen, çöküntüye uğrayanları bile olur. Oysa edinmiş bulunduğu, meslek ile bağlantılı hatta belki biraz daha geniş boyutlu olmak üzere bir "kavram tutamı ile kafa disiplini" ile sınırlıdır. Mesleğin uygulanışını asıl iş başında öğrenecektir. O meslek niteliğine ancak belki yıllar geçince sahip olacak, taşıdığı unvanı işte ancak o zaman gerçekten hak edecektir.

Bir işin teorik olarak nasıl yapılacağını ya da yapılması gerektiğini bilmek ile o işi doğrudan pratikte yerine getirmek, uygulayabilmek birbirinden farklı şeylerdir. Tıpkı haritaya bakarak yolu öğrenmekle onu kat etmenin farklı oluşu gibi…



İşte bu, Masonlukta da böyledir.

Zaten masonlara göre Masonluk da bir meslektir. Geleneksel bina inşaatı meslek ve zanaatı yani Operatif Masonluk ile günümüzdeki Masonluğun yapay bir şekilde oluşturulmuş bağlantısını bir yana bıraksak bile, masonlar sık sık bu kurumdan "mesleğimiz" diye söz eder.

Ancak bu meslek, insanın para kazanmak, geçimini sağlamak için uyguladığı bir iş değil gerek kendisi gerekse diğer insanlar için gönül verdiği bir uğraşıdır. Kesinlikle amatör… Hatta profesyonelin tersine para kazanılan değil hem para hem zaman ve emek harcanan bir iş.

▲ ▲ ▲

Sadece kâğıt üstünde değil uygulamada da "mason" olabilmek, gerek locada gerekse özel yaşamda bu mesleği pratiğe dökmeyi gerektirir. Masonlar şöyle der: «Masonluk üzerine okuyup araştırarak, inceleyerek bilgi edinilebilir. Fakat böylece mason olunamaz ve Masonluk böyle öğrenilemez. Bunun için Masonluğu yaşamak gerekir.»

Ancak bir locada mason unvanını almış bulunmanın ötesinde Masonluğu yaşamak da gerçekten "mason" olunduğu anlamına gelmez. Zaten dikkat edilirse bir mason, hiçbir zaman hiçbir ortamda *«Ben masonum.»* demez. Böyle bir söz etmemesi gerektiğini bilir. Ta ki kendisini gerçekten de **"mason"** görene dek. Ancak o zaman belki hiç, kesinlikle demez!

«Demese de kendisini "mason" gördüğünde mason olmuş sayılabilir mi?»

O da pek belli değil; bir kişiden diğerine göreli bir değerlendirme…

«Öyle diyenler yok mudur?»

Vardır: Mason unvanını almış olup da "mason" olamamışlardan kimileri.

Nitekim bir mason şöyle derse daha açıklayıcı olur: *«Bir mason hiçbir zaman, hiçbir ortamda mason olduğunu söylemez; söyleyemez. Bunun değerlendirmesini başkalarına bırakır.»*

Masonların ulaşılabilen ritüellerine baktığımızda bu tarz bir açıklama göremiyoruz. Konmamış. Çünkü masonların bunun ne anlama geldiğini zaten bildikleri varsayılıyor. (Kim bilir, belki bazı mason kuruluşlarında benzer bir söz vardır. Hepsini bulup incelemek zor iş!)

Mason Rozeti

Kimi masonlar ceketlerinin yakasına bir mason rozeti takıyor… Kadın masonlar da giyimlerinde rozetin ötesinde broş ya da kolye gibi masonik figür işlemeli takılar kullanıyor. Yüzük, kravat ve fular gibi üzerine masonik simgelerin işlenmiş olduğu aksesuarlar da var.

En etkili ve burada değineceğimiz konunun en güzel örneği rozet…

Çok çeşitli olabilen masonik rozetler içinde genel ve basit olanına bakalım.

Bunun görünümü şöyle: Hemen herkesin bildiği masonik amblem yani üst üste oturtulmuş bir gönye ve pergel ile olmayabilirse de çoğunlukla bunun ortasında bir G harfi…



Bir mason bunu yakasına niçin takar acaba?

Bir onur duyma nişanı olarak mı, şayet önceden tanımadıkları bir masonla karşılaşırsa, mason olduğu anlaşılsın diye mi, yoksa mason olmayanların bulunduğu bir ortamda bile mason olarak bir ayrıcalığı ya da özelliğinin (!) bulunduğunu göstermek için mi?

Gerekçe, bunlardan sonuncusu ise bu iş biraz tehlikeli…

Karşısındaki insanın yakasındaki rozetin anlamını, bağlantısını merak eden de vardır, bununla ilgilenmeyen de…

Merak eden ya da ilgilenenlerden, bunun bir "mason rozeti" olduğunu bilen de vardır, daha önce görmemiş ya da dikkat etmemiş olduğu için bilmeyen de…

Şimdi bir kurgu oluşturalım.

Diyelim ki genç bir mason ceketinin yakasına böyle bir rozet takar… (Bu rozetlerin birçok tipi vardır ama kapsamları üç aşağı beş yukarı aynıdır.)

Bir sosyal ortam ya da çevrede, yakasındaki rozet birisinin dikkatini çeker.

O birisi sorar: «İlginç bir rozet bu… Neyin rozeti?»

Nasıl bir yanıt verecek?... Üzerinde belirgin bir şekilde gönye ve pergel motifleri bulunduğu için «Mühendislik rozeti» falan diye kıvırmaya mı girişecek, yoksa «Bir yerde bulup taktım öylesine.» diye bir yalanla kendini olasıdır ki bu sorunun sonrasında çıkabilecek bir sıkıntıdan kurtarmaya mı kalkışacak?

Bunlardan birini yapacaksa, niçin taktı ki o rozeti yakasına?

Yoksa tüm cesaretini toplayıp hatta belki buna önceden hazır olduğu için, işin doğrusunu mu söyleyecek, «Mason rozeti.» diye?

Bunu yaparsa ya da karşısındaki kişi zaten o rozetin neyin rozeti olduğunu biliyorsa, belki biraz ileri giderek sorar: «Siz mason musunuz?»

Eyvah!... Bizim genç mason sıkıştırılıyor.

Kısaca «Evet!» diye mi yanıt verecek?... Sözle değil de onay anlamında başını sallamakla yetinse, o da aynı şey! Hiç kuşkusuz her ikisi de «Ben masonum.» demekle özdeş.

Diyebilecek mi?... Demeli mi?... Olur mu?

Herhalde masonların bu bağlamda standart deyişini kopyalayıp, *«Kardeşlerim beni öyle bilir.»* demesinin bir anlamı olmadığı gibi bu hiç de uygun değil. . Öyle derse, bundan sonrasında çok daha zor duruma düşebilir.

Şöyle dese olur mu, uygun düşer mi: «Ben bir mason derneğinin üyesiyim. Bu rozeti bizim derneğin üyeleri takar.»

Lafa bakın!

Bundan sonra yine gelebilir o önceki sorunun aynısı: «Siz mason musunuz?»

Görüyor musunuz, yakasına taktığı rozet başıma nasıl bir iş açtı; kendi kendisini ne denli zor bir duruma soktu!

Pek deneyimli bir mason bile böyle bir durumda aynı sıkıntıyı yaşayabilir. Belki de şöyle der: «Ben bir mason derneğine girdim ve orada gerçekten mason olmaya çalışıyorum.»

Bir mason için en doğru yanıt bu olsa gerek… Masonlar bunu anlar anlamasına fakat sıradan bir insana pek anlamsız hatta saçma gelebilir. *«Masonluğa girmişsen mason olmuşsun demektir. Bunun olmaya çalışması da ne demek oluyor ki?»*

Şimdi bir de bunu anlatmaya çalışmak gerekecektir anlayamayacak olana!

Ardından başka sorular da çıkabilir.

En basiti o birisinin Masonluk üzerine bilgisi olmaması ya da kulaktan dolma sınırlı bir bilgi edinmiş olup sorması: «Bu Masonluk nedir? Biraz anlatabilir misiniz?»

Anlatabilecek mi?... Nasıl, ne kadar, nereye kadar anlatabilecek?

Zaten yeterince biliyor mu?... Masonlukta yıllarını geçirmiş olan bir kişi bile bu konuda yeterli bilgi sahibi olmayabiliyor. Bir diğer deyişle, mason unvanını almak, yıllarca loca toplantılarına gidip gelmek, bu kurumu Masonluğu bilmeyen bir kişiye anlatabilecek düzeyde birikim ve yeteneğe sahip olmak anlamına gelmiyor.

Diyelim ki bilgi bakımından sorunu yok, yeterince donanımlı. Fakat anlatmayı, karşısındakinin anlamasını sağlamayı biliyor mu?

Öğretmen ile öğrenci paradoksu gibi bir şey bu. Anlatmak başka, öğretmek başka, öğrenecek olanın anlatılanı öğrenmesini sağlamak başka…

Bir başka olası durum: O birisi Masonluk hakkında birtakım yanlış bilgiler edinmiş, kendisini kaptırmış, dolayısıyla Masonluğa karşıt, masonları kötü gören bir kişi olabilir. Belki ses etmez ama rozeti takan hakkında kendince olumsuz bir yargıya varır. Öyle bir durumda, rozeti takanın kendisini açığa vurmuş olmasının ötesinde sorun yok; elbette o da bundan çekinmezse…

Fakat belki de suçlamaya girişir: «Masonluk çok kötü bir şey. Demek siz de masonsunuz. Vah vah! Hiç yakıştıramadım.»

Bu kadarla kalmayıp, Masonluğun ne kadar berbat bir şey olduğunu kendince sayıp dökmeye de başlayabilir. Böyle bir durumda Masonluğa ilişkin doğru bilgileri vermek hatta masonları savunmak gerekebilir. Böyle bir girişimin yararlı olması da pek kuşkulu,

Diyelim göze aldı. Yapabilecek mi?... Karşısındakinin yanlış bildiğini söyleyebilir belki ama ayrıntılar bakımından bilgisi yeterli mi, anlatım tarzı etkili mi?

Elbette *"bilir bilmez Masonluğa karşıt olan herkesi bilgilendirip ikna etmek gerekmez"* diye düşünerek aldırış etmeyebilir de… Nitekim konuşmak gerekmediğinde susmak da bir masonun erdemlerindendir. O zaman bu kez kendi kendisini sorgulamalı, *"bu yaptığım doğru mu"* diye…

Bir diğer olasılık ise tamamen tersine; o masonun Masonluğa ilişkin hayli bilgisi olması… Olumsuz ön yargıları da olmaması... Ancak hazır birisini yakalamışken bilgilerini genişletmek isteyip ardı arkasına birçok soru yöneltmesi...

Peki, o genç mason her soruyu yanıtlayabilecek, ayrıntılı açıklamalar verebilecek mi?

Yanıtını bilmediği ya da hoşlanmadığı sorularla karşılaşacak olursa ne diyecek?

«Bilmiyorum.» ya da «Anlatamam.» mı?

Bilmediğini söylerse kendisini küçük duruma düşürmüş olabilir belki ama bu ötekinden daha güvenli. Anlatamayacağını söylerse, Masonlukta birtakım sırlar olduğuna hatta her masonun bunları bilemediğine ilişkin söylentiler güçlenir.

Belki zaman kazanmayı yeğler, «Doğrusu işin o yanını iyi bilmiyorum; sorup öğrenirim.» gibisinden bir söz ederek…

O birisi açısından daha ilerisi var: «Ya, ben de ne zamandır mason olmak istiyordum. Ne iyi oldu size rastladım. Galiba teklif gerekiyormuş. Bana bu hususta yardım eder misiniz?»

Daha başka senaryolar kurmak da olanaklı.

Gördünüz mü, yakasına basit bir rozet takanın başına neler gelebiliyor!



Masonlar açısından bütün bunlardan çıkarılabilecek en önemli ders şöyle olsa gerek

Bir mason, Masonluğa girmiş olmakla hatta birtakım dereceler almakla yetinmemeli, bu kurum hakkında her bakımdan olanakları elverdiğince geniş ölçüde bilgi edinmeli. Ayrıca, birilerine Masonluk ile bağlantılı konularda bir şeyler anlatacaksa, onların olası algı düzeyine göre nasıl anlayabileceğini de bilmeli. O kadarla da kalmamalı; hem anlatma tarzını hem anlattıklarının karşısındaki tarafından anlaşılabilmesini sağlamayı da öğrenmeli.

Yoksa yakasına mason rozeti takmamalı. Takarsa da bunu ancak yukarıda kurgulanmış olan tarzda bir sorgulanmayla karşılaşmayacağından emin olduğu bir ortamda takmalı.

Bir de kadın masonların karşılaşabileceği, çok bildiğini sanan ama aslında kendini bilmez bir kişinin olası tepkisi var: «Hadi oradan!... Kadınlar mason olamaz ki!»

Keşke «Ya! Kadınlar da mason olabiliyormuş demek.» tarzında bir yaklaşım olsa…

Fakat bunun da sonrası aynı…

Özetle, masonların işi zor… «Keşke şu rozeti uluorta takmasaydım.» demek işe yaramıyor; çok geç olabiliyor.

Masonluğu Tanıtmak

Bütün sorun, Masonluğun toplumda ya bilinmemesi ve bir merak odağı oluşu ya da yanlış bilinmesinden kaynaklanıyor. Bu sadece Türkiye'de değil, Batı ülkelerinde de böyle…

Bu bağlamda masonların kendi aralarında sık sık dile getirmekte oldukları şöyle bir dertleşme olduğu biliniyor: *«Masonluğu topluma daha iyi ve daha ayrıntılı tanıtmak gerek.»* diyorlar.

Haklılar ama bununla demek istedikleri nedir acaba?

Birtakım girişimlerde bulunulması gerektiğinden hiç kuşku yok ama bunun yöntemi hangisi olmalı: Kurumsal mı bireysel mi?



Kurum kendisini korumak istiyor; belki de yetişemiyor; bunun için de bireyleri yani masonları öne sürüp bunu gerçekleştirmeleri için onları teşvik ediyor. Hatta kurumun bu bağlamda masonları yükümlü ya da sorumlu tuttuğu bile söylenebilir.

Bu tutum değişse iyi olur ama böyle kaldıkça, masonların ne yapabileceklerine bakmak gerek.

Bilerek, isteyerek üstlenmiş oldukları bu görevi yerine getirmeliler.

Sosyal çevrelerinde "mason olduğu bilinen kişi" diye tanınarak daha rahat etmeyi ummayı bir yana bırakmalılar.

Yakalarına çekinmeden bir mason rozeti takabilmeyi önemsemekten kaçınmalılar.

Bir masonun herhangi bir sosyal ortamda göğsünü gere gere mason olduğunu açıkça ortaya sermesinin gereği yok. Masonluğu salt kendileri için değil, toplum için de istemeliler.

Ancak her masonun ondan önce yapması gereken önemli bir iş var.

Hazır Masonluğa girmiş, mason unvanını almışken, başka hiçbir yerde bulamayacağı kardeşlik ortamının tinsel ayrıcalıklarından yararlanarak, gerçekten "mason" olmaya yönelmeli, bir diğer deyişle bu unvana yaraşır olmaya bakmalı… Toplum nezdinde birtakım girişimlerde bulunmak elbette gerekli ama bu kendisinden sonra gelmeli. Önce o girişimler için kendisini hazırlamalı.

Doğrusu Hangisi?

Masonluğa girmek isteyen bir kişiye «Mason unvanını mı almak istiyorsun yoksa niteliğini mi?» diye sorulsa nasıl bir yanıt verir acaba?

Kimileri öyle sanmasa da unvanı almak kolay; niteliği edinmek ise çok zor.

Kişi bir kez "mason" unvanını aldı mı, isterse onu yaşamı boyunca korur. Hiç kimse, hiçbir kurum, hiçbir otorite yoktur ki onun bu unvanını çekip alabilsin ya da kaldırabilsin. Üyesi olduğu mason derneğinden herhangi bir nedenle çıkarılanlar için bile bu böyledir.

Masonluktan kendi dileğiyle ayrılmış ya da özellikle çıkarılmış, sonra da Masonluk üzerine atıp tutan, bu kurumu yerden yere vuranlar var. Onlar bile, -kendileri öylesini ileri sürseler ve «Ben mason falan değilim.» deseler de- bir kez mason unvanını almışken bunu kaldırıp atamazlar. Mason olabilmek için gerekli nitelikleri taşımadıkları bellidir ama unvan orada kalakalmıştır.

Çünkü mason unvanı, yakaya takılmış bir rozet ya da rütbe değildir. Yetkili olan bir mason tarafından verilir ama hiç kimse onu geri alamaz.

Bunu simgeleyen de yeni masona tek bir kez, kısacık bir süre için bile olsun resmen takılmış bulunan mason önlüğüdür. Çıkarılabilir ama izi kalıcıdır.



Fakat bu, -yazılı olmayan bir kural sayılamasa da- az önce belirtilmiş olduğu üzere kişinin sahiden "mason" olduğu anlamına gelmez.

Mason unvanı verecek tek yetkili kişi, bir locanın Saygıdeğer Üstat/Üstad-ı Muhterem olarak anılan birinci görevlisidir. (Bunun pek ender olarak büyük üstada tanınmış yetki tarzında bir istisnası vardır.)

Fakat **"mason niteliği"**ni hiç kimse veremez.

Bir aydınlanma (birinci derece tekrisi) töreni sonunda kişiye verilmiş olan unvandır, nitelik değil. Gerçi bazı ritüellerde «… size mason niteliğini veriyorum.» tarzında bir söylem görülebilir ama sözcüğün içerdiği anlam bakımından aslında bu yanlıştır; bir mason, o niteliği doğrudan ve sadece kendisi sonradan edinebilir, eğer önceden zaten taşımıyorsa…

Masonlar hep «Her mason kendi hamtaşını sadece kendisi yontabilir.» der!...

Bunun anlamı, her masonun asıl "mason niteliği"ni sadece kendi çabalarıyla, yapıp etmeleriyle, gelişim yoluyla kazanabileceğidir.

Öyle bir durumda, art niyetli olmayan hiç kimse bunu yadsıyamaz. Bu da Masonlukta benimsendiği üzere simgesel olarak "hamtaşın yontularak küptaşa doğru ilerletilmesi"dir.



Peki bu nasıl olur?... Masonlukta yıllarca bir loca üyesi olarak yer alıp çalışmaları izleyerek dinlemek, gerektiğinde katkıda bulunmak, sunu ya da konferanslar vermek, düzenlenen etkinliklere katılmak, görevler üstlenmek, ilerleyip dereceler dizgesi içinde yükselmek tarzındaki işlerle mi?

Hayır!… Masonluğa yıllarca önce girmiş, birçok görev almış, olumlu ve yararlı çalışmalar yapmış, bilmem kaçıncı dereceye yükselmiş, evinde zengin bir masonik kütüphane oluşturmuş, etkinliklere katılmış hatta görevler almış nice mason vardır. Ancak onların arasında yıllar boyu tüm yapıp etmelerine karşın henüz bir türlü "mason" niteliğini edinememiş olanlar da vardır.

Mason niteliği, öyle edinilemez.



Mason unvanını taşıyan bir kişi, kendi dileğiyle, aklını ve buyrultusunu kullanarak, bilgi ve erdemlerini geliştirerek gerçekten de "mason" olma yolunu tutabilir. Loca toplantılarına katılmak, birtakım çalışmalar yapmış olmak, bunları mason kardeşlerle paylaşmak, görevlerde bulunmak, dereceler alarak ilerlemek belki Masonluğun, mason unvanını almış olmanın sonrasında mason kalmış bulunmanın gereklerindendir ama yetmez.

Nitelik başka...

Mason Nitelikleri

Bir masonun ne gibi nitelikleri olması gerektiğini şöyle bir gözden geçirelim.

Sonra da masonlara şöyle bir öneride bulunalım: *«Kendinizi şöyle bir yoklayın bakalım, tüm bu nitelikleri taşıyor musunuz ya da ne kadarı sizin için de geçerli sayılabilir, hangileri olamıyor ya da henüz olamamış diye…»*

Öneri iyi, değil mi?

Fakat sonra şunu da ekleyelim: *«Hiçbiri olamıyorsa da öyle çok üzülmeyin çünkü siz hani o kullandığınız simgesel dilde dediğiniz gibi "hamtaş" iseniz, bu niteliklerin bütünü tam ve yetkin bir "küptaş"ı işaret eder ki o zaten yoktur. Öylesi, ancak zihinlerde bir tasarım, bir ideal, bir son hedef olarak oluşturulabilir. Yontulmuş bir taşın bir hamtaşa oranla eğri büğrülükleri, girinti ve çıkıntılarının çoğu, ayrım açıları düzeltilmiştir ama bütünüyle hiç pürüzsüz, hiç noksansız ya da fazlalıksız değildir.»*



▲ ▲ ▲

Şöyle bir soru: «Mason nasıl bir kişidir, nasıl bir kişi olmalıdır, hangi nitelikleri taşımalıdır?»

Bunun yanıtını herkes farklı verir.

Kâğıt üstünde önerilenler şöyle:

- Gücünün yettiğince evrensel gerçekleri arar ve araştırır… Bunu sadece kendisi için değil, çevresi, toplumu ve insanlığın genel yararı için yapar… . Bu amaçla öncelikle bilimsel verileri ve aklını kullanır.

- Hiçbir düşünce ya da görüşü peşin yargılarla yadsımaz. Dogmaları, batıl inançları, hurafeleri, bağnazlığı, insanları bilgisizliğe ve geri kalmışlığa sürükleyerek birbirlerine düşürüp çatışmalarına neden olan yanlış ve yanılgılar olarak görür.

- Gururlu ve kibirli değildir ama onur ve saygınlığını da her şeyin üstünde tutar. Alçak gönüllüdür ama kendini ezdirmez ve küçültmez. Hiçbir zaman ve hiçbir ortamda yalancılık, dalkavukluk, ikiyüzlülük, dalaverecilik, yüzegülücülük, adam sendecilik, bana necilik, boşvercilik etmez.

- Her bilgili kişinin üstünde daha bilgili olanların bulunabileceğini benimser. Sürekli olarak kendi bildiklerini genişletip derinleştirmeye çalışır. Düşünülerinde, özellikle bilgi alanında yanılması olasılığının bulunduğunu, başkalarının bildiklerinin kendisininkilere oranla daha doğru olabileceğini kabullenmeye hazırdır. Çok şey bilse de bilgiçlik taslamaktan kaçınır; noksanlıklarını gidermeye bakar.

- Doğruluk ve dürüstlüğü kendine ilke edinmiştir. Sözünün eridir. Bir şeyi yapacağını söylediğinde yapar; yapmayacağını söylediğinde yapmaz. Yapamayacağını düşündüğü bir işi yapabilmek için uğraşsa da bunu yapacağına ilişkin boş yüklenimde bulunmaz.

- Her türlü inanç ve görüşe tolerans gösterir. Kendine özgü inanç ve bilgi birikimine dayanan görüşleri de vardır ama yanılmış olup, karşısındakinin doğru ve haklı olabileceğini benimsemeye de hazırlıklıdır. Her türlü eleştiriyi de soğukkanlılık ve olumlulukla değerlendirir; onlardan kendine pay çıkarır. Bu nedenle eleştirilmeyi ister ve içtenlikle karşılar. Bu arada kendi bilgi ve doğruları uyarınca başkalarını eleştirmekten geri kalmaz ama bunu yaparken olayı kişileştirmeyerek onların onur ve saygınlığını zedelememeye de dikkat eder. Kendini de eleştirerek yenilemeye çalışır.

- Tümüyle özgür bir insandır. Doğaya ve topluma ilişkin olay ve olgular üzerinde bireysel yorum ve değer yargılarını oluştururken, özgür düşüncesini öncelikli tutar ve kişisel buyrultusuna (iradesine) güvenir. Başkalarını dinler ama onlar kendisinden daha üstün diye hemen onlara kapılmaz. İnsan sevgisiyle dolu olduğundan, başkalarının da kendisi gibi aynı özgürlüğe ve özgür düşünceye sahip olmaları, kişisel buyrultularını korumaları gerektiğini benimseyerek bunu elinden geldiğince savunur.

- İnsanlar arasında, şu ya da bu çeşitli farklılıkları nedeniyle hiçbir ayırım ya da ayrıcalık gütmez. Tüm insanların evrimini, barış ve mutluluk içinde yaşamalarını ister. Mutluluğu bunun gerçekleşmesinde arar. Kendini sadece kendi vicdanına karşı sorumlu tutar.

- Başkalarına zarar verebilecek türden olumsuz tutku ve hırslar edinmekten kaçınır. Bunlara yönelik eğilimlerini frenlemeye çalışarak, duygularından önce aklının sesine ve yargısına uyar.

- Bir yardım ya da iyilikte bulunurken, bunu bir maddi karşılık, ödül ya da gereksiz övgü beklemeden yerine getirir. Yapmış olduğu herhangi bir yardım ya da iyiliğinden ötürü mutlu olabilir ama gururlanmaz; öğünmekten ise özenle kaçınır.

- Sevmeyi, sevecenlik göstermeyi ve bağışlamayı bilir. Küskünlük, hınç ve öç alma duyguları beslemez. Herkesle, her ortamda dostluk ve kardeşlik arar.

- Kendini önce ailesinin ve dostlarıyla yakınlarının, sonra halkının ve ulusunun, sonra da tüm insanlığın hizmetinde sayar. İnsanlığın yararına ve insanların acılarını dindirmeye yönelik her girişimi ve eylemi destekler.

- İnsanın onur ve saygınlığını üstün bir değer olarak benimser. Kendi onur ve saygınlığını koruduğu gibi bu bağlamda başkalarını da gözetir.
- Tüm insanların eşitliğinden ve evrensel adaletten yanadır. Kendi haklarıyla yetinmesini bildiği gibi, başkalarının haklarını da savunur ve elinden geldiğince korur.
- Yoksulların ve düşkünlerin ezilmesine karşı durur; onlara destek verir. İnsanlığın toplu barış, gönenç ve mutluluğunu gözeterek, bunun sağlanmasına çalışır.

Bu sıralamada yer yer örtüşmeler oldu. Artık onları hoşgörüyle karşılarsınız.

Zaten bunların hepsi kâğıt üstünde… Bu demektir ki teorik… Pratikte geçerli olabilmesi bakımından bunları da kırpmalı. Çünkü bir insanın hepsine ne gücü yeter ne de yaşam süresi... Mason da bir insandır; sizin gibi…

▲ ▲ ▲

«Tüm bu niteliklere sahip olabilmek için mason olmak mı gerek?»

Hayır, hiç de değil.

Ancak her masonun, önlüğünü kuşanarak «Ben masonum.» diyebilenin, bu niteliklere sahip olabilmesi gerek. Bu niteliklere sahip önlüksüzleri bile kendisine örnek alabilir.

İnanç, Din ve Uyuşmazlıklar

Masonlukta farklı anlayışları benimseyen kuruluşlar arasında "mason" teriminin anlamının ayrıntıları üzerinde de uyuşmazlıklar var.

Bunlardan ilki, din ve inanç konusuyla bağlantılı.

Bazılarına göre bir mason, "ulu yaradan"a inanır ve dinsel yükümlülüklerini aksatmaksızın yerine getirir. Aksi halde ona "mason" denilemez.

Kimisi bu koşulu daha da ileri götürerek, bir masonun kesin ve belirli, üstelik teist nitelikli bir dinsel inancı olması zorunluluğunu ileri sürer; bunlar genellikle Hıristiyandır ama kimi Hıristiyanlar Katolik mezhebini Masonluk ile uyumsuz bularak dışlar.

Bir masonun, "Masonluk" ile "din ve inanç" kavramlarını birbirine karıştırmayan, Masonluğu bir "dinsel kurum" olarak değil "insanlık kurumu" olmaya yönelten ve bunun için çalışan kimse olarak tanımlayan kuruluşlar da var. Onların tutumuna göre bir mason isterse o sözü edilen fakat açıklaması hatta tanımı bile yapılmayan "ulu yaradan"a inanır, isterse özellikleri belirgin bir şekilde tanımlanan Tanrı'ya… İsterse dinsel yükümlülüklerini aksatmadan yerine getirir, isterse hiçbirini yapmaz.

Bu görüşte olanlara göre ona hiç kimse karışamaz; bundan ötürü hiç kimse onu yargılayamaz ve aşağı göremez. Çünkü bunlar Masonluğu ilgilendirmez, ilgilendirmemelidir. Masonluğun işi ve ilgi alanı bu dünya ve "insan" ile bağlantılıdır; ötesi her insan gibi her masonun kendi bileceği şeydir. Bir mason isterse teist olur, isterse deist, isterse panteist, isterse ateist, isterse bunlardan hiçbiri = özgür düşünce sahibi…



Mason kuruluşları, inanç konusunu böyle farklı benimseyince, üyeleri de aynı benimseyişi paylaşıyor.

Aslında paylaşmayanlar yok değil ama bundan ötürü üyesi oldukları dernekten ayrılmayı kendilerine yediremiyorlar.

Böyle olunca ortaya bir "görmezden ve bilmezden gelme" hatta "ikiyüzlülük" olgusu çıkıyor; dolayısıyla bir masonun sıralamış olduğumuz niteliklerine uymaması, aykırı düşmesi söz konusu oluyor.

Bu konuda toleransa sınır tanımayanlar, ötekiler için «Zarar yok, onlar öyle düşünebilir, bu bizim kardeşliğimizi etkilemez.» diyorsa da benzer karşılığı göremiyorlar.

Dolayısıyla, özgür düşünceli ve toleranslı olanların açısından diğer masonlar da "mason" ama ötekiler açısından berikiler mason sayılmaz.

▲ ▲ ▲

Aynı konu, benzer ayırımcılık, başka bakımlardan da söz konusu…

Örneğin günümüzde bile Masonluğun sadece erkeklere özgü olup kadınların da mason olabileceğini bir türlü kabullenmeyenler var.

Örneğin Masonluğun salt beyaz ırktan olanlara özgü olup, tenlerinin rengi farklı olanları, -nitelikleri bakımından kendilerinden çok ileride olsalar bile- masondan saymayanlar var.

Örneğin üyesi oldukları derneğin kuruluş tarzı kendi istedikleri türde gerçekleşmemiş ve kendilerince uygun olmayıp başka türlü çalışan mason örgütlerinin üyelerini kötüleyip aşağılayanlar var.

Bütün bunlar böyle olunca, elbette şu sayılmış mason nitelikleri de bir mason kuruluşundan diğerine farklı olabiliyor.

Bu farklılıklar salt düşüncelerde ve benimseyişlerde, buna bağlı olarak belirlenen kurallar ve yöntemlerde kalmıyor, masonların genelde "regalia" olarak anılan giyim ve kuşanım tarzlarına, localarının çalışma yerinin (mabet) düzenlerine ve ritüelik ayrıntılara da yansıyor.



Sonra birisi de kalkmış, «Ben masonum.» diyor.

Karşılığı *«Hayır değilsin.»* diye veriliyor.

«Neden? Ben tüm mason niteliklerini taşıyorum.» diye ısrar ediyor.

«Hayır. Mason olabilmek için bireysel niteliklere sahip olmak yetmez. Belirlenen kurallara uygun tarzda kurulmuş, belirli koşullara uyan bir mason örgütünün üyesi olmak gerekir. Sizin masonluğunuz geçerli sayılmaz.» deniyor.

İşte bu, Masonluğun içinde belki yüz yıldan beri süregelen, üstelik görünümüne bakılırsa çözümsüz bir çelişki…

Ne yazık ki aslında tümüyle bir örgütsel sorun olsa bile bireysel düzeyde masonları da bu uyumsuzluğun pençesi altına alıyor.

Üstelik bütün bunlar özellikle çağımızın sorunu… Bu açıdan insan ister istemez 20. yüzyıl öncesinin masonluğuna imreniyor.

▲ ▲ ▲

Masonların kullandığı bir diğer söz var «Masonluk locada yapılır.» diye…

Eh, her mason olan masonluğunu salt kendi locasında yürütürse sorun yok. O zaman bu söz doğrulanmış olur.

Nitekim öyle yapanlar da var. Masonluğunu salt kendi locasının çerçevesinde tutup gerek ulusal gerek evrensel Masonluk ile hiç ilgilenmeyenler… Kendi locasında Masonluk ile bağlantılı her ne veriliyorsa onunla yetinen hatta Masonluğu sadece o kadar sananlar…

«Onlar da "mason" mu?»

Sınırsız toleransa biraz da hoşgörü eklersek, «Evet!»

Önlüksüzler

Bir masonun kimliği ya da karakterine ilişkin birtakım nitelik ve erdemler saydık.

Ancak gerek bu saymış olduğumuz gerekse sayamadığımız daha birçok olumlu nitelik ve erdeme sahip olabilmek için, -daha önce de değinmiş olduğumuz üzere- kişinin Masonluğa girmiş olması zorunlu değil…

Bir diğer deyişle bu nitelik ve erdemler masonlar için gerekli ama salt masonlara özgü değil...

Ancak tüm bu bireysel nitelik ve erdemlere hatta daha birçoğuna sahip olan bir kişi, Masonluğun kural, yöntem ve gelenekleri uyarınca bir locaya girmedikçe, mason önlüğünü kuşanmadıkça, mason unvanını ve sıfatını alamaz.

Zaten bu nedenle üstün düzeyde bilgi ve erdemlerle donanmış, dolayısıyla belki "bilge" olarak nitelenebilecek fakat Masonluk ile bağlantısı olmayan kişileri, masonlar âdeta gıptayla **"önlüksüz mason"** olarak anıyor.

Buna karşılık, her önlük kuşanarak "mason" unvanı ve sıfatını taşıma hakkını elde etmiş olan kişinin gerçekten "mason" sayılabilmesine kuşkuyla bakılabiliyor.

İşte o kuşkunun sonucu: **Kimi önlüksüzler var ki birçok önlüklüden daha mason.**

Şöylesi önlüklü de arkası belli değil:



Kaba Taşlar

Masonlukta yapılmakta olan iş, gerçekten mason niteliğini taşıyan ve taşıyabilecek olan kimseleri bir araya getirip örgütlemek değildir. Masonlar, aralarına almaya hazırlandıkları adaylardan bu nitelikleri tümüyle taşımalarını beklemez. Ancak onların önlük kuşandıktan sonra localarda hep birlikte çalışarak bu nitelik ve erdemleri kazanmalarını umar.

Bu kazancı elde edebilmeleri için gereken ortam ve olanak vardır.

Bu nedenle de bir kimsenin bilgi ve erdem bakımından noksanlarının olması, Masonluğa girmesine ve mason sıfatını almasına engel değildir.

Bir diğer deyişle, mason sıfatını taşıyacak kişilerin birer küptaş olmaları beklenmez. Ancak birer hamtaş olmaları beklenir; sert ve kaba, işlenemeyecek taşlar değil, işlenmeye elverişli hamtaşlar… Öyle ki hep birlikte hamtaşlarını yontma işlemine girişsinler.

Ancak bazı taşlar vardır ki hiç yontulmaya gelmez. Neresinden baksanız, ne yapsanız ondan değil bir küptaş, bir hamtaş bile çıkmaz. Bunu yapmaya girişme durumunda, öyle çok yontmak gerekir ki sonunda taşın özü bile zor kalır.

Kim bilir belki bundan ötürü her çocuğun 7-8 yaşına kadar tam bir hamtaş olduğu, daha sonra kimisinin küptaş olabilme yolunda gelişirken, kimisinin de yozlaşarak hiç yontulamaz kaba bir taş haline dönüştüğü söylenebilir.



Masonlar, dış dünyada onlarla da ilgilenmeli...

Fakat onların aralarına sızmamasına da özen göstermeli. Geçmişte bu gevşekliğin çok örneğini görmüşlerdir; sonrasında hoşnutsuz olaylar ve pişmanlık doğmuştur.

İyisi mi, şimdi bu konuda önlem almalı, seçici davranmalıdırlar.

Kimileri Masonluğu, dolayısıyla masonları eleştiriyor hatta suçluyor, *"sadece seçkin kişileri aralarına alıyorlar"* diye.

Bir bakıma doğru… Masonluk seçicidir. Öyle olmalıdır. Masonluğa kabul edilecek bir adayın "seçkin insan" olması öngörülür.

Ancak elbette bunun ölçüsü de var.

Masonlar için "seçkin" olmanın ölçüsü, ileride tam ve yetkin bir mason olabilmenin garantisi değil, bu bağlamda içtenlikle istekli olup bunun için gereken yeteneği taşımaktır.

Bir mason, Masonlukta gördüğü aktif nitelikli eğitimsel çalışmanın etkisiyle, -daha önce ne denli yükseköğrenim görmüş ve iyi yetişmiş olursa olsun, isterse birtakım akademik unvanlar almış bulunsun hatta kendi branşında profesör olsun- Masonluktaki beklentiler açısından yetersiz kalabilir. Masonik ortamda kendi kendisini daha ileriye taşıyarak tam anlamıyla mason olma yolunu tutabilir. Loca çalışmalarında masonların hepsine bu olanak sağlanır.

Bundan gerektiğince yararlanıp yararlanmamak Masonluğa giren kişinin kendi bileceği tutum… Hiç kimse buna zorlanamaz; yararı yoktur ki!... Nitekim bu nedenle masonlardan kimileri olgunlaşma yolunu tutarken, kimileri Masonluğa girmeden önceki yerinde kalakalır.

Masonlardan birçoğu bu bakımdan başarısız olsa da bu durum onların "mason" sıfatını kaldırmaz ve diğerlerinin onları da "kardeş" sayıp bilmelerine engel olmaz. Herhangi bir masonun tek başına Masonluğu temsil edemeyişinin, bir masona, daha doğrusu bir mason locasının üyesi olan kişiye, onun düşünce, tutum ve davranışlarına bakılarak Masonluk üzerinde bir yargıya varılmaması gereğinin gerekçesi de budur.

Evet, aralarına seçkin kişileri alırlar, doğru… Tarih boyunca tüm ezoterik örgütlerde bu böyle olagelmiştir. Olası olumsuz sonucu asgaride tutabilmenin yolu da budur.



Elbette bu seçicilik bir ülkeden diğerine hatta aynı ülkede bir mason derneğinden diğerine farklı olabiliyor. Kimisi daha katı, kimisi daha gevşek… O nedenle bir derneğin üyesi olan masonun nitelikleriyle bir diğerininkini karşılaştırmakta zorlanılabilir; birbirini tam olarak tutmaz.

Oysa toplumda çoğu kimse Masonluğu bir bütün, masonları tanımış oldukları varsa onlar gibi sanıyor; aynı kalıptan çıkmış insanlar topluluğu!… Tanıdığı masonların niteliklerini uyumsuz buluyorsa, aynı niteliği değerlerine de bilir bilmez yakıştırıyor ve bunu genelleştirip Masonluğa mal ederek kurum ilişkin de yanlış kanılar ediniyor.

Bu bakımdan masonlar bile yanılabiliyor.

Ancak bunun tersi de söz konusu… Kişinin tanıdığı masonların nitelikli bir masonun tanımına uyması, onun bu nitelikleri beğeniyle karşılamakta oluşu, diğer masonların öyle olduğu gibi olumlu fakat yanlış bir kanı uyandırabiliyor.

Masonluk içrek yani ezoterik bir kurum ama diğer birçok bu nitelikteki kurumdan önemli bir farkı var: Kendi içine kapanık olmayışı ve bireysellikte kalmayışı… Bu nedenle Masonluk ve üyeleri hakkında kamuoyunun ne düşündüğü, nasıl bir ön yargısı olduğu da önem taşıyor.

Birçok insanın, ön yargılı olmasa da Masonluk ile bağlantılı yanlış kanılar edinmiş olması, özellikle masonların kusuru; kamuoyu yeterince ve gerektiğince aydınlatılmamış.

Bu noksanı gidermek üzere çalışmak da her mason olan kişinin görevlerinden biri sayılsa gerektir. Bundan hem Masonluk hem insanlık adına önemli ve belirgin yarar sağlanır. Yeter ki masonlar ortaya açıkça bir yükümlülük olarak konulmamış bu görevi anlasın, içselleştirsin ve ellerinden geldiğince uygulamaya koysunlar.

Bireysel Farklar

Aynı mason derneğinin üyeleri arasında da ilginç farklılıklar var.

Bunları basite indirgeyerek şöyle bir sınıflandırma yapabiliriz:

1- Mason olmak isteyip de Masonluğa girince bu kurumu ya da kendilerini bu kurumun gereklerine uygun bulmayanlar.

2- Masonluğa pek hevessiz, zorlamayla ya da merakla giren ve bir türlü ısınamayanlar.

3- Masonluğa hevessiz ya da zorlamayla girmiş olmakla birlikte sonradan bu ortamı severek gerçekten mason olma yolunu tutanlar.

4- Başından beri mason olmayı isteyen ve öyle olma yolunda yürüyenler.

Eskiden Masonluğa girmek isteyen bir kişi ile ilgili daha geniş çaplı araştırma ve inceleme yapılırmış. Girmek zormuş yani “seçme çıtası” daha yüksek tutulurmuş.

Bunu günümüzde sürdürenler yok değil.

Ancak günümüzde bir de şu öngörülüyor: Dışarıdaki bir kişi (haricî) aslında mason olmaya elverişsiz gibi görünebilir. Hiç kimse tam ve yetkin değildir ki… Fakat bir bakarsınız, o kişi çok iyi bir mason olma yolunu tutar. Bir diğer deyişle Masonluğa girmek, mason olmak isteyen kişiye, -belirgin bir sakıncası yoksa- bu fırsat tanınmalıdır. Belki olur, belki olmaz; o sonraki iş…

Zaten bu nedenle, birçoklarının sandığının aksine günümüzde Masonluğa girmek öyle pek zor değil. Zor olan, yine birçoklarının sandığının aksine "mason" olabilmek…

Bu bağlamda hayli ince eleyen sık dokuyan mason kuruluşları ancak birer istisna… Öte yandan İngiltere'de ve bazı ABD eyaletlerinde (belki başka ülkelerde de vardır) gazete ve internet ilanlarıyla mason adayları aranıyor. Çünkü artık masonların o "haricî" olarak andığı insanlar, Masonluğa girmek bakımından eskiden olduğu kadar istekli görünmüyor.

Bu durumun da birçok nedeni arasında öncelikle şunlar sayılabilir:

- Masonluk, artık eskiden olduğu gibi çok merak edilen bir şey değil. İnternet başta olmak üzere günümüzün geçmişe oranla gelişmiş iletişim olanakları, Masonluğun eskiden kolayca bilinemeyen ve merak edilen birçok yönünü gözler önüne sermiş durumda. Bunlara bakınca, Masonlukta öyle "çekici" denilebilecek çok şey olmadığı görülüyor.

- Günümüzde yaşam koşulları giderek ağırlaştı. Artık çoğu insanın, -hele gençlerin- Masonluğa girip bu kurumda etkinlik göstermek için yeterli zamanı yok. Bir de bunun için para harcamaya hiç niyetleri yok.

- Masonlukta gerek bilgi gerek öğretim, gerek dayanışma gerek diğer sosyal ilişkiler ve olanaklar, her ne varsa, bunları başka kurumlarda, hem çok daha kolay edinmek olanağı var. Bir diğer deyişle, Masonluk gözden düşmüş durumda…

Oysa Masonluğun işlevi henüz sona ermemiş bir aşamada ve hangi yönden, hangi boyutta bakılırsa bakılsın amaçlarını gerçekleştirememiş, ilkelerini yeterince yaygınlaştıramamış olduğu için varlığını sürdürebilmesi gerek… Bu misyon kişiden kişiye, kuşaktan kuşağa devredilerek sürdürülüyor. Mevcut kadro yaşlanıyor ve giderek eylemsizleşiyor, yaşam süresi yetmiyor. Dolayısıyla yeni ve genç üyelere gereksinme duyuluyor.

Fakat bırakın ölüm ve zorunluluk gibi nedenlerle masonik macerası sona erenleri, Masonluğa ısınamadığı ya da kendilerinin deyişiyle *"aradığını bulamadığı"* gerekçesiyle ayrılanlar hiç de azımsanamayacak denli çok…

▲ ▲ ▲

Aradığını bulamamış olmak… Masonluğa girip de bir süre sonra kendi dileğiyle ayrılanlardan birçoğunun gösterdiği bir bahane bu.

Sormak gerek «Ne arıyordun?» diye…

Kuşkusuz aradıkları, elde etmeyi istedikleri her ne idiyse bu kurumda bulunmayanlar… Masonlara göre aslında çok çekici, başka hiçbir kurumda olmayıp sadece orada bulunanlar ise anlaşılan onlar için ilgi konusu değil.

Bir de şunu sormalı: «Sadece aradıklarını almaya mı gelmişler? Vermek, paylaşmak istedikleri bir şey yok muydu?»

Ancak o masonları kusurlu görmek ne denli haklı bir tutumdur acaba? Bu durumun kusuru asıl masonlarda değil mi?... Onlara Masonlukta neler bulunduğunu ve neler bulunmadığını, ne alabileceklerini ve ne vermeleri gerektiğini önceden ayrıntılı bir biçimde anlattılar mı? Üstelik sadece anlatmış olmak da yetmez; anlamalarını sağlamışlar mıydı?

▲ ▲ ▲

Masonların birçoğu bu kuruma kendisi için bir arayışla girer…

Bu bağlamda her adaydan istek belgesi ya da talepname denilen, önceden hazırlanmış bir belgedeki soruları yanıtlaması istenir; standart bir süreç.

O belgede mutlaka Masonluğa niçin girmek istediklerine ilişkin bir soru vardır. Buna aşağı yukarı hep aynı biçimde bir yanıt verilir: *"Bilgili ve erdemli, üstün düzeyde kişilerle bir arada kendimi geliştirmek"* gibi sözler.

Öyle diyen bir aday, Masonluğa girdikten bir süre sonra kendi dileğiyle ayrılır ya da ilgi göstermediği için ayrılmak zorunda bırakılırsa sormak gerek: «Girmeden önce öyle demiştin. Şimdi ne oldu?... Burada o bilgili ve erdemli, üstün düzeyde kişiler mi yoktu da şaşırdın? Yoksa kendini geliştirmekten mi vaz geçtin?»

Üstelik Masonluk bu kadar mı?... Sadece kişinin kendisini geliştirebileceği, bilgi edinme, erdem kazanma ortamı mı?... Masonların başka görevleri yok mu?... Acaba niçin hiçbir aday kendi bilgi, yetenek ve değerleriyle Masonluğa katkıda bulunmayı öngördüğünü belirtmez?

Oysa Masonluk her masondan eylem bekliyor. Hem diğer masonlara katkıda bulunmasını hem Masonluğun amaçları doğrultusunda çalışarak ilkelerini toplumda yaygınlaştırmak üzere aktif bir biçimde çalışmasını istiyor.



Söz veriş - Ant - Yemin

Her mason, Masonluğa girerken ant içer, söz verir, yemin eder.

Bu ant (yemin, söz veriş) öncelikle kişinin kendi içine dönüktür; hani şu "bireysel gelişim" denilebilecek amaç… Fakat bununla kalmaz. Masonluğun bütününü içeren hatta dışına da taşan, Masonluğun toplumsal nitelikli amaçlarıyla bağdaşık eylemsel bir kapsamı da vardır.

Masonların çoğu, çıraklık dönemini bitirir, kalfalığa geçer, üstat derecesine yükselir. Bu aşamaya gelmeden ayrılıp giden de olur ama pek ender… Masonlardan kimileri daha da ileri gider, "yüksek dereceler" denilen aşamalarda çalışmaya başlar. Kimileri locasında görevler üstlenir; kimileri örgütsel düzeyde yönetimde de yer alır.

Bunların her birinde önemli birtakım yapıp etmeleri içeren sözler verir.

Söz verir ama yapar mı? Sözünü tutar mı?

Ne kadarını yapmıştır ya da hangisini yapmakta, hangisini yapmamaktadır?

Bugüne dek yapamamış olduklarını, bundan sonra yapmak üzere kendisini hazırlamakta mıdır? Şimdiye dek olamamış olanı oldurmaya niyetli midir?

▲ ▲ ▲

Masonlukta hiç kimse söz vermeye (ant içmeye, yemin etmeye) zorlanmaz. Fakat Masonluğun yöntemi böyledir. Söz veriş (ant, yemin) her ne bağlamda veriliyorsa o bakımdan zorunludur. Örneğin Masonluğa girmek isteyen bir aday, belirtilen söz verişte bulunmazsa (ant içmezse, yemin etmezse) Masonluğa giremez. Bu iş bu kadar basit… Bu kurala uymayacaksa, bundan sonrakilere de uymayacak demektir. Fakat bunu kabul etmek zorunda da değildir. Bırakıp gidebilir. Aynı durum Masonluğun sonraki aşamalarında da geçerlidir.

Bir kişi aile çevresinden ya da bir diğer sosyal çevreden Masonluğa girmek üzere iteklenmiş olabilir. Fakat istemiyorsa, buna karşı direnme gücünü kullanabilmelidir. Öyle bir gücü yoksa Masonluğa girmekle de yanlış bir iş yapmış demektir. Bu, Masonluğun kendi içinde, sonraki dereceler ve görevler için de benzer biçimde geçerlidir.

Masonluğa girmek isteyen aday bunu önceden bilmiyor muydu? Masonlukta ilerlemek ya da görev almak isteyen bir mason ise elbette biliyordu.

Söz vermeden (ant içmeden, yemin etmeden) önce mutlaka bunun metni okunur ve kabul edip etmediği sorulur. Her keresinde, sorulduğunda «Evet!» demiş; kabul etmiştir.

Acaba gerçekten benimseyerek mi öyle demiş, yoksa bu aşamaya gelmişken bir uyumsuzluk çıkarıp keyifsiz bir durumun doğmaması için kabul etmiş gibi mi görünmüştür?

İçtenlikli (samimî) midir, yoksa ikiyüzlü mü?

Bilinçli midir, yoksa umursamaz mı?

İkiyüzlülük elbette kötü; Masonluğa sığmaz ama umursamazlık daha da kötü.

Ondan bir söz vermesi istenmiştir. O da söz vermiştir; geçmiş bitmiştir. Geçmişte kalmıştır.

Gerçekten geçip bitti mi? Bu yalnızca bir formalite miydi? Sahiden geçmişte mi kaldı?

Söz verirken hiç kimse onu bağlamadı, zorunlu tutmadıysa da o, kendi kendisini, salt kendi buyrultusuyla bağlamadı mı? Kendisine karşı da bir sorumluluğu yok mu?

Galiba masonlar söz verişlerini gerektiğince önemsemiyor. Mason olmanın sorumluluğunu gerektiğince üstlenmiyor.

Masonlar, söz verişlerinin gereği olarak bireysel tutum ve eğilimlerinden, salt kişisel nitelikli yararlarından özveri gösteremiyor.

Hepsini böyle suçlamak da doğru değil. Sormalı «Yapıyor musunuz?» diye… Belki de yapanlar çoğunluktadır ama yapmayanlar ya da yapamayanlar hatta yapması gerektiğinin farkında bile olmayanlar da var.

Masonların söz verişlerinin her biri günümüzde ilgili ritüelde yazılıdır.

Çok eskiden yazılısı olmazmış; ritüeller yazılmadığı için…

Ne fark eder?

Bir kişinin bir başkasına verdiği söz ille de bir yere yazılmaz; kayıt altına alınmaz. Öyledir diye verilmiş olan o söz geçersiz mi kalmıştır?

Bir mason, herhangi bir söz verişten sonra hiç o yazılı ritüeli eline alıp, ilgili sayfayı açıp, kendi kendine, salt kendi vicdanına karşı sorumlu olarak, tek başına, yapayalnız, yüksek sesle bir kez daha okur mu?

Sonra da bu söz verişine uyum göstereceğine kendi başına söz verir mi?

Bunları bugüne dek yapmamış olan bir mason, şimdi yapmalı... Yoksa boşu boşuna kendisini "mason" olarak nitelendirmesin. Bırakın başkalarını, öncelikle kendisini kandırmasın. Mason kardeşlerinin onu yazıklamasına fırsat vermesin. En önemlisi de şu: Kendi kendisini kendi kendisine karşı yalancı durumuna düşürmesin

▲ ▲ ▲

Başkalarının önünde yüksek sesle verilen bir sözü yerine getirmek, onurlu olmanın kaçınılmaz gereğidir. Kim bilir, Masonluktaki söz veriş sırasında buna belki orada bulunan masonlar da katılmıştır. Onları da düşünmek gerek...



Bir masonu asıl "mason" yapan, ona verilmiş olan o mason unvanı değil, onurudur.

Bir mason, onurunu ne denli koruyabilirse o denli "mason" olabilir.

Beklentiler

Şimdi az önce söylenmiş olana dönelim: Masonlukta bir masondan beklenenler… Sadece locada, diğer masonlar arasında değil, ezoterik yapının dışında kalanlar…

Bunlardan bir tekine değinelim; belki de en önemlisi o: Bilgisizlik ve bağnazlıkla savaşmak.

İyi de masonlar bunu nasıl yapacak? Nasıl yapmaları gerektiği çok önemli…

Her şeyden önce bir mason, çevresinin olumsuz tepkisini almamalı. Aksine, çevresiyle barışık olmalı hatta bütünleşmeli. Görüş ve düşünceleriyle çevresinde yadırganmamalı. Saygı görmeli. Belki çevresinde hayli yaygın olan ön yargılar ve yanlışlara kapılmışlıklar nedeniyle, bunlara karşı katı tutum ve yaklaşımlarda bulunarak daha baştan kendisini başarısızlığa yöneltmemeli.

Tek ve altın anahtar: **Tolerans.**

▲ ▲ ▲

Masonlar bilgili kişilerdir; en azından öyle olduklarını söylerler.

Hiç değilse bilmediklerinin bildiklerinden daha çok olduğunu bilirler.

Bilgisizlik ve bağnazlıkla savaşımın çok özenle izlenecek bir yolu ve yöntemi olsa gerektir. Bu iş gelişigüzel olmaz; masonlar onun da nasıl yapılacağını öğrenmeli...

Masonlar bir yanda dursun, bu savaşım Masonlukla hiçbir ilgisi ve bağlantısı bulunmayan, gerçekten aydın her insanın kaçınılmaz ödevidir.

Bilgisiz bir insanın bilgisizliğini, ön yargılı ya da bağnaz bir kişinin yanılgılarını yüzüne vurmak, bu savaşımda daha baştan yenilgiye uğramak demektir. Bilgisizlikle, ön yargılar ve bağnazlıkla başarılı savaşımın koşullarından biri, kanıksanmış yanlış bilgilerden, dogmalardan, kör inançlardan, saplantılardan hiç söz etmemektir.

Bu savaşım, her şeyden önce, alçak gönüllülüğü elden bırakmaksızın, kişinin bilgili olduğunu sezdirmesini hatta göstermesini, sezmenin ve görmenin dolayısıyla saygı duymanın ve güven beslemenin sağlanmasını zorunlu kılar.

Alçak gönüllülük (tevazu) bir insanın kendini olduğundan noksan ya da aşağı görmesi ve göstermesi değil, olduğundan çok ya da yüksek göstermeye de kalkışmaması, olduğu gibi ve olduğu kadar göstermesidir. Kişinin bilgili olduğunu ortaya sermesi, gereksiz yere bilgiçlik taslamadığı sürece bir aydına (masona) yaraşan alçak gönüllü tutum ve davranışa aykırı değildir.

Fakat bunun için, kendi aydın sayan kişi gerçekten bilgi edinmiş olmalıdır. Eğer üzerinde durmayı tasarladığı konuya ilişkin kendisini yeterince bilgili bulmuyorsa, o konuyu gündeme getirmeden, isteminin dışında gündeme getirilirse herhangi bir görüş belirtmeden önce, yeterince bilgi edinmeye bakmalıdır.



Aydın kişi, bilgisini karşısındakine doğrudan ve zorlamayla, onu sıkıntıya sokarak değil, onun istemi üzerine aktarmalıdır.

Bir diğer deyişle, bilgisi az olan kişi, aydın kişinin ondan daha bilgili olduğunu fark ettiği ve buna inandığında, onun kendisini de bilgilendirmesini beklemeli hatta istemeli.

Bilgi edinme istemi olmazsa, bunun aktarımı boşa harcanan bir emektir.

▲ ▲ ▲

Bilgiyi aktarmak kolaydır ama bunun gerçekten alınıp edinilmesini sağlamak zordur. Kişinin söyleneni duyması yetmez; dinlemesi, anlaması, kavraması, soru sorması hatta tartışmaya girişmesi gerekir.

Siz hiç başkalarına bir şeyler öğretmeyi denediniz mi?

Anlatmış olabilirsiniz ama anlatmak başka, öğretmek başka…

Sizi dinleyenler söylediklerinizi sadece bir laf yığını olarak anlamış olabilir ama öylesine anlamak başka, öğrenmek başka…

Şayet bunun nasıl yapılması gerektiğini bilmiyorsanız çok zorlanırsınız.

Başarılı olduğunuzu sanırsınız ama belki de yöntemin yanlışlığından ötürü boşu boşuna uğraşmışsınızdır.

Hele bu iş sadece belli bir konu üzerindeki bilgiyi aktarıp öğretmekle kalmayıp, kişiyi ön yargılarından, kör inançlarından, *«Benim bildiğim doğrudur.»* tarzındaki inatçılığından, başka türlüsünü kabul etmeye hiç yanaşmayan bağnazlığından sıyrılmaya yöneltmek olunca, işin zorluğu bir kat daha artar.

Karşıdakinin bilgi edinmeyi istemesini sağlamanın en etkili yöntemi kuşku yaratmak, onun merakını kamçılamaktır. İnsan, bildiklerine sarılmayı, bir yere tutunmayı çok sever ama daha fazlasını edinmek, daha başka türlüsünü de görüp elde etmek bakımından hep açtır.

Ona bu açlığını duyumsattırmak gerekir.

Yanılgılarını, bildiklerinin yanlışlığını ortaya serip onu küçültmek ise çoğu kez ters teper. Öyle yapmayıp, yanılgılarını giderip doğruları bulmayı kendisine bırakmalı...

Masonluğa dönelim: Çoğu deneyimli masonlar, genç ve yeni kardeşlerine (hepsi biyolojik bakımdan genç olmayabilir) «Her mason kendi hamtaşını kendisi yontmalı, hiç kimse başkasının hamtaşını yontmaya kalkışmamalı.» diye öğüt verir.

Doğru… Haklıdırlar… Ancak acaba o genç ve yeni masonlar hamtaşlarını yontabiliyor mu? Bunu olması gerektiği biçimde yapabiliyor mu? Kimse onlara bunun nasıl yapılacağını göstermiyor; Sadece öğüt vermekle yetiniyor.

Yapılacak iş: Hamtaşı yontmak… Masonluktaki simgesel deyiş böyle…

O deneyimli masonlar yaptı da nasıl yapıldığını iyice öğrendiler mi? Bunu kendilerinden sonra gelen genç ve yeni mason kardeşlerine öğretiyorlar mı?

Masonlukta bu bağlamda bir noksanlık var gibi görünüyor. Zaten bu nedenle mason unvanını taşıyan çoğu kimse gerçekten “mason” olamıyor.

Sonuç



George Orwell'in ***"Hayvan Çiftliği"*** adlı hiciv romanını okudunuz mu?

Okumadıysanız, okumalısınız; piyasada hâlâ var. Hem de birçok ayrı yayınevi tarafından çıkarılmış.

Kitabın kapağına bakarak bunun bir çocuk romanı, bir fabl olduğu izlenimine kapılabilirsiniz.

Hiç değil… Alegori ama fabl değil.

Okumuş olanlar elbette bilir; okumamış olanlar için romanın bizi ilgilendirecek olan bir bölümünden şöyle kısa bir özet yapalım:

Bir çiftlikteki hayvanlar, çiftçiye karşı bir isyana girişir, eylemlerinin sonucunda çiftliğin yönetimini ele geçirirler. Eylemin amacı haksızlıkları ortadan kaldırıp emeğin değerini vermek, kardeşlik ortamında özgürlük ve eşitliği sağlamaktır. Ancak ne yapsalar hiyerarşiyi ortadan kaldıramazlar, çünkü yönetim için bu zorunludur. Eşek, her zamanki işini yapmayı sürdürmektedir çünkü onun işi çalışmak ve üretmektir. Yönetim ise domuzlara düşmüştür. Domuzlar önceki bozuk düzenin ortadan kalktığını, yerine yenisinin geldiğini belirlemek üzere şöyle bir bildirge yayınlar: «Bütün hayvanlar eşittir ama bazıları daha eşittir.»

Bu deyiş, günümüzde başka benzetmelerle de kullanılıyor.

Biz de öyle yaparak son verelim bu çalışmaya:

Bir mason derneğinin bütün üyeleri masondur ama kimileri daha masondur.

Tüm masonlar eşittir ama eşitlik özgürlüğü engelleyebilir.

Demek ki bir toplumdaki düzene eşitlik kurarak değil, özgürlük sağlayarak başlamak gerek. Eşitlik ondan sonra gelmeli.

Ya Masonluğun bir diğer temel ilkesi olan kardeşlik?

Zaten asıl sorun orada… Kardeşlik gerçekten sağlanabilirse, duyumsanırsa, içselleştirilirse ardından tam bir özgürlük de gelir eşitlik de…

Bunlar da her masonu gerçekten "mason" yapabilir.